

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології, журналістики та мистецтв
Кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега
Мішукова

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У
ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка 08-451 групи
Спеціальності 014. Середня освіта.
Спеціалізації 014.21 Мова і зарубіжна
література (англійська мова і література)
Освітня програма Середня освіта (мова і
література англійська)
Бабієнко Валентина Сергіївна
Керівник: к. пед. н., доц. Кіщенко Ю.В.
Рецензент: Черевань В.М., спеціаліст вищої
категорії, старший учитель Херсонського
багатопрофільного ліцею № 20 Херсонської
міської ради

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	6
1.1.Традиційні та інноваційні підходи до навчання лексики у шкільному курсі англійської мови.....	6
1.2. Педагогічні переваги та виклики впровадження мультимедіа-засобів	9
1.3.Поняття та сутність мультимедійних технологій: поєднання тексту, звуку, графіки, фото, відео	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК	14
2.1. Характеристика сучасних мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов	14
2.2.Використання мультимедійних презентацій та Інтернет-ресурсів у процесі формування лексичних навичок ліцеїстів	17
2.3.Переваги, результати та критерії доцільності використання мультимедійних технологій у навчальному процесі.....	19
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Сучасні трансформації в освітній сфері, зумовлені процесами цифровізації та інтеграції українського навчання в європейський освітній простір, актуалізують проблему оновлення методів і засобів навчання іноземних мов. Англійська мова у сучасних реаліях виступає не лише навчальним предметом, а й значущим знаряддям міжкультурного спілкування, здобуття вищої освіти та майбутньої фахової праці учнів. У зв'язку з цим зростають потреби до рівня розвитку іншомовної комунікативної спроможності ліцеїстів, невід'ємною складовою якої є лексичний запас. Лексичні навички становлять основу мовленнєвої діяльності, оскільки саме володіння достатнім і активним словниковим запасом забезпечує ефективне сприймання та продукування усного й писемного мовлення. Разом із тим практика викладання англійської мови в закладах загальної середньої освіти свідчить про наявність низки проблем у процесі формування лексичних навичок учнів, зокрема зниження мотивації до навчання, труднощі запам'ятовування лексичного матеріалу, обмежені можливості для його багаторазового та різностороннього опрацювання в межах традиційного уроку.

У цьому контексті особливої значущості набуває використання мультимедійних засобів навчання, які забезпечують інтеграцію текстової, аудіо та візуальної інформації, активізують пізнавальну діяльність учнів і створюють умови для багатоканального сприйняття лексичного матеріалу. Мультимедійні технології дають змогу моделювати автентичні мовленнєві ситуації, використовувати інтерактивні вправи, відео- та аудіоматеріали, інтернет-ресурси, що позитивно впливає на якість засвоєння лексики та розвиток мовленнєвих умінь ліцеїстів.

Метою бакалаврської роботи є теоретично обґрунтувати та проаналізувати особливості й доцільність використання мультимедійних засобів навчання з метою вдосконалення лексичних навичок учнів ліцею на уроках англійської мови.

Об'єктом дослідження є процес навчання англійської мови в ліцеї.

Предметом дослідження є методика використання мультимедійних засобів навчання у процесі формування та вдосконалення лексичних навичок ліцеїстів.

Для досягнення поставленої мети в бакалаврській роботі визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати науково-методичні підходи до навчання лексики у шкільному курсі англійської мови;
2. Розкрити сутність та дидактичні можливості мультимедійних засобів навчання у процесі викладання іноземних мов;
3. Охарактеризувати основні види мультимедійних технологій, що використовуються для формування та вдосконалення лексичних навичок учнів ліцею;
4. Обґрунтувати доцільність використання мультимедійних презентацій та інтернет-ресурсів на уроках англійської мови з метою підвищення ефективності засвоєння лексичного матеріалу.

Методи дослідження. У роботі використано теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення наукових джерел), що дали змогу розкрити сутність лексичної компетентності та визначити дидактичні можливості мультимедійних технологій. Із спеціальних методів застосовано описовий і структурний (компонентний і контекстний аналіз), які забезпечили характеристику лексичних одиниць і особливостей їх засвоєння в навчальному процесі.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що здобуті теоретичні положення, узагальнені наслідки та методичні поради можуть бути безпосередньо застосовані у практичному житті викладачів англійської мови ліцеїв та інших установ загальної середньої освіти з метою посилення дієвості формування та вдосконалення лексичних умінь учнів. Матеріали праці можуть слугувати методичним підґрунтям для добору та обґрунтованого використання мультимедійних засобів на різних стадіях уроку англійської мови, сприяти збагаченню видів і способів навчання, активізації пізнавальної роботи ліцеїстів та піднесенню їх навчального запалу.

Обґрунтування застосування ІІІ. В роботі використовувався ІІІ ChatGPT для початкового пошуку літератури та формуванні опорного змісту дослідження. ІІІ допомагав проаналізувати 100+ джерел, оскільки ручна обробка такого обсягу

даних за доступний термін дослідження була недоцільною. III використувався лише на початковому етапі та в деяких випадках для узагальнення великої кількості інформації. Всі результати та аналіз в подальшому дослідженні були перевірені та верифіковані автором.

Роботу виконано у відповідності до *науково-дослідної теми кафедри* англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова «Формування професійної компетентності майбутніх учителів та викладачів іноземних мов в умовах диджиталізації» (державний реєстраційний номер 0123U104064).

Апробація результатів дослідження: основні результати дослідження було оприлюднено на XVII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі» та знайшли відображення в статті «Гейміфікація як засіб формування лексичних навичок засобами мультимедійних технологій» (ХНТУ, 16-17 квітня 2026).

Структура роботи. Складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (21). Загальний обсяг роботи становить 22 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Традиційні та інноваційні підходи до навчання лексики у шкільному курсі англійської мови

Навчання лексики є одним із провідних аспектів шкільного курсу англійської мови, оскільки саме словниковий запас виступає основою формування іншомовної комунікативної компетентності учнів. Бориско Н. Ф. зазначає «Такі лінгвістичні концепції як існування загальної граматики, тотожність лексичних понять в різних мовах, ототожнен'ня мови з мисленням, поняття — зі словом, трактування мови як застиглої логічної категорії були покладені в основу загальноосвітньої мети, яка розглядалася як розвиток логічного мислення з допомогою граматичних вправ поряд з ототожненням граматики з логікою» [3]. У сучасній українській методиці викладання іноземних мов лексична компетентність розглядається як здатність учнів розуміти та доречно використовувати лексичні одиниці відповідно до комунікативної ситуації. Дивлячись на результати досліджень фахівців зазначається, що вивчення мови яке базується на «запам'ятовування великого обсягу літературного вокабуляру, який стосується текстів, що здебільшого відібрані через їхній престижний зміст, а не через їхню цікавість або рівень лінгвістичної складності. Незначна увага приділяється слуханню і говорінню. Цей метод переважав у ранніх працях, присвячених сучасному навчанню мови. Проте широкий загал учителів тепер визнає, що він мало відповідає мовленнєвим потребам та інтересам учнів, які вивчають мову сьогодні» [4].

Упродовж тривалого часу в методиці викладання іноземних мов переважали традиційні підходи до навчання лексики, що ґрунтувалися на пояснювально-репродуктивній моделі навчання. Одним із найпоширеніших був перекладний підхід, відповідно до якого нові лексичні одиниці семантизувалися шляхом

прямого перекладу рідною мовою, а їх засвоєння перевірялося через заучування та відтворення. Такий підхід забезпечував формальне розуміння значення слова, однак не завжди сприяв його активному використанню в мовленні. Проте такий метод часто призводив до формалізму. Н.Д. Трофаїла зауважує, що традиційні методи «мали серйозні недоліки. Вони були погано орієнтовані на оволодіння мовою як засобом спілкування, навіть у плані навчання читання. Основною їх метою було одержання загальної освіти, яку розуміли як розвиток логічного мислення в результаті вивчення граматики або як загальний розвиток шляхом читання та перекладу текстів» [19].

До традиційних підходів також належить контекстуально-ситуативне навчання лексики, у межах якого слова подаються в типовому мовленнєвому оточенні — діалогах, текстах, тематичних ситуаціях. Такий підхід дозволяє формувати асоціативні зв'язки та сприяє кращому запам'ятовуванню лексичних одиниць. «На етапі автоматизації мовленнєвих дій з новими ЛО учитель має можливість тренувати з учнями вживання сталих виразів і формул мовленнєвого етикету в мінідіалогах, подаючи автентичні зразки і звертаючи увагу учнів на те, які саме мовленнєві засоби вживаються, коли ти хочеш вибачитися, щось попросити, про щось спитати і т.д. і чому вживаються саме ці засоби, а не інші» [3].

Сучасний етап розвитку методики навчання іноземних мов характеризується активним упровадженням інноваційних підходів, що базуються на ідеях компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого навчання. Важливу роль тут відіграють мультимедійні технології. Як стверджує Н.Д. Трофаїла, «Знання іноземних мов, володіння сучасними інформаційними технологіями значною мірою допомагають стати інтелектуальним, високоосвіченим членом суспільства, тому знання і оволодіння ІКТ компетентністю стає обов'язковим для підростаючого покоління і вчителя — для найбільш ефективної організації навчального процесу при оволодінні іншомовною культурою» [19]. Використання інтерактивних платформ та автентичних медіаресурсів забезпечує багатоканальне сприйняття інформації, що є критично важливим для ліцеїстів. Інноваційні

підходи до навчання лексики передбачають використання автентичних відео- й аудіоматеріалів, інтерактивних вправ, цифрових платформ та онлайн-ресурсів. За дослідженням С.С. Горячого, «Навчання учнів проводиться з використанням інтерактивних технологій під час навчального процесу за для того, щоб створити всі умови для його удосконалення та зробити цікавим та інформативним для учнів та вчителів. Інтерактивні технології можна використовувати в навчальному процесі на кожному етапі, з різними віковими категоріями, через це такий спосіб навчання є актуальним та універсальним для здобувачів освіти» [5]. Такі засоби забезпечують різнонаправлене сприйняття інформації, що позитивно впливає на запам'ятовування слів та активізацію їх в мовленні. Особливо актуальним використання інноваційних підходів є в умовах ліцею, де учні мають сформовані цифрові навички та потребують сучасних, мотиваційно привабливих форм навчання. Поєднання традиційних методів із мультимедійними технологіями дозволяє не лише зберегти системність навчання, а й значно підвищити його ефективність.

Отже, традиційні підходи до навчання лексики відіграли вагомую роль у становленні та розвитку методики викладання англійської мови, забезпечивши системність, послідовність і ґрунтовність засвоєння словникового матеріалу. Водночас зміни в освітньому середовищі, зростання ролі комунікативної спрямованості навчання та цифровізація суспільства зумовлюють необхідність їх осучаснення й доповнення інноваційними засобами навчання. Залучення мультимедійних технологій створює нові дидактичні можливості для формування та вдосконалення лексичних навичок учнів ліцею, сприяє підвищенню навчальної мотивації, активізації пізнавальної діяльності та наближенню навчального процесу до реальних умов іншомовного спілкування. Таким чином, поєднання традиційних методів із мультимедійно орієнтованими підходами відповідає актуальним вимогам сучасної іншомовної освіти та забезпечує підвищення її ефективності.

1.2. Педагогічні переваги та виклики впровадження мультимедіа-засобів

Упровадження мультимедійних засобів у сучасний освітній процес є закономірною відповіддю на цифрову трансформацію суспільства та зміну освітніх потреб учнів. У навчанні іноземних мов, зокрема англійської, мультимедійні засоби виступають не лише технічним доповненням до традиційних методів, а й важливим дидактичним інструментом, що істотно впливає на характер і результативність навчання. Їх використання відкриває широкі педагогічні можливості, водночас ставлячи перед учителем низку нових викликів.

Однією з ключових педагогічних переваг мультимедійних засобів є підвищення мотивації учнів до навчання. Поєднання тексту, зображення, аудіо- та відеоматеріалів робить навчальний процес більш динамічним, наочним і емоційно привабливим. Учні залучаються до активної взаємодії з навчальним матеріалом, що сприяє зростанню інтересу до предмета та формуванню позитивного ставлення до вивчення англійської мови. Особливо це актуально для учнів ліцею, які звикли до цифрового середовища та сприймають мультимедійний формат як природний і комфортний.

Важливою перевагою мультимедіа є можливість активізації пізнавальної діяльності та індивідуалізації навчання. Мультимедійні засоби дозволяють варіювати темп подання матеріалу, рівень складності завдань і форми роботи відповідно до навчальних можливостей і потреб учнів. «Організація освітнього процесу, при якій вибір педагогічних засобів та темпу навчання враховує індивідуальні особливості учнів, рівень розвитку їх здібностей та сформованого досвіду. Основне призначення полягає в тому, щоб забезпечити максимальну продуктивну роботу всіх учнів в існуючій системі організації навчання» [21]. Учні отримують можливість самостійно опрацьовувати матеріал, повертатися до складних фрагментів і контролювати власний прогрес.

З дидактичної точки зору мультимедійні засоби мають великий вплив на всі види інформаційних каналів, це дійсно допомагає нам запам'ятати компонування

того, що ми вивчаємо, як речі пов'язані між собою. І як застосовувати ці знання в розмовах з реальним життям. Одночасне залучення зорової та слухової пам'яті сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу, формуванню асоціативних зв'язків і перенесенню знань у практичну мовленнєву діяльність. Т.А. Григорова підкреслює практичну цінність таких засобів, зазначаючи, що завдяки їм «забезпечує можливість інтенсифікації та підвищення мотивації навчання за рахунок застосування нових способів роботи з аудіовізуальною інформацією, а саме «маніпулювання» візуальною інформацією, контамінація (змішування) різної аудіо та візуальної інформації, реалізація анімаційних ефектів, дискретна подача аудіо та візуальної інформації, багато віконне представлення інформації, демонстрація реальних процесів і подій» [6].

Разом із тим упровадження мультимедіа-засобів супроводжується певними педагогічними викликами. Одним із них є ризик формального використання ресурсів. За відсутності продуманої методичної стратегії мультимедіа може перетворитися на фактор відволікання. Тому важливо, щоб використання мультимедійних засобів було педагогічно доцільним і підпорядкованим навчальній меті. Як зазначається у дослідженнях щодо впровадження ІКТ, для запобігання деструктивним факторам педагогу необхідно «Завдання викладача або вчителя полягає в підборі підходящих матеріалів, їх правильній імplementації в навчальний процес та розробленні методик роботи із цими матеріалами» [20], оскільки несистемний підхід нівелює дидактичну цінність технологій.

Суттєвим викликом є також рівень професійної готовності вчителя. Ефективне використання цифрових засобів вимагає не лише технічних навичок, а й розуміння психолого-педагогічних особливостей їх впливу. Дослідження зауважують, що сьогодні «технологізація сучасного процесу навчання іноземним мовам – невідворотна, й той викладач, який не використовує усі можливості сучасних технічних засобів навчання (ТЗН), просто втрачає свою актуальність як фахівець» [15].

Крім того, важливо враховувати питання балансу між традиційними та мультимедійними формами навчання. Повна заміна живого педагогічного

спілкування цифровими засобами може негативно впливати на розвиток комунікативних умінь і соціальної взаємодії учнів. Як зазначає В.О. Даценко, існує реальний «ризик того, що використання технологій може знижувати рівень живого спілкування та взаємодії між учнями і вчителем, що є важливим елементом у процесі навчання. Важливо забезпечити баланс між використанням технологій і традиційними методами викладання для досягнення максимальних результатів» [8], зберігаючи провідну роль учителя в організації освітнього процесу.

Тому мультимедіа-засоби мають доповнювати, а не витіснити традиційні методи навчання, адже для досягнення максимальних результатів, зокрема в процесі формування й удосконалення лексичних навичок учнів ліцею. Їх використання сприяє активізації пізнавальної діяльності, підвищенню мотивації до навчання та створенню сприятливих умов для усвідомленого й міцного засвоєння лексичного матеріалу. Разом із тим ефективність упровадження мультимедійних технологій значною мірою залежить від рівня методичної підготовки вчителя, доцільності добору цифрових засобів і чіткого усвідомлення їх дидактичної ролі в навчальному процесі. Лише за умови педагогічно обґрунтованого поєднання мультимедійних ресурсів із традиційними методами навчання можливе досягнення оптимальних результатів, що відповідатимуть сучасним вимогам іншомовної освіти та освітнім потребам учнів ліцею.

1.3. Поняття та сутність мультимедійних технологій: поєднання тексту, звуку, графіки, фото, відео

У сучасному освітньому просторі мультимедійні технології посідають важливе місце як ефективний засіб організації навчального процесу, що відповідає особливостям сприйняття інформації сучасними учнями. Використання цих технологій зумовлене необхідністю підвищення якості навчання, активізації пізнавальної діяльності та створення умов для глибшого й усвідомленого засвоєння навчального матеріалу. Поняття мультимедійні технології у педагогічному контексті трактується як сукупність технічних і програмних

засобів, що забезпечують інтегроване подання інформації з використанням різних знакових систем. Сутність мультимедіа полягає в поєднанні тексту, звуку, графіки, фотографій, анімації та відео в єдиному інформаційному середовищі [Згенеровано за допомогою ChatGPT-4, OpenAI, 2026 з подальшою верифікацією автором через джерела: Лампіга, 2013; Солошенко-Задніпровська, 2023]. Як зазначають дослідники, «мультимедійні засоби створюють умови для розвитку критичного мислення, формування мотивації до навчання та підвищення результативності засвоєння лексики учнями старших класів» [13]. Такий підхід значно розширює дидактичні можливості вчителя та сприяє підвищенню ефективності навчання.

Головною особливістю, що відрізняє мультимедіа від традиційних засобів наочності (статичних зображень чи аудіозаписів), є інтерактивність, яка трансформує учня з пасивного на активного суб'єкта освітнього процесу. У такому середовищі користувач (учень) отримує можливість не просто сприймати потік інформації, а безпосередньо керувати ним: самостійно визначати темп роботи, обирати глибину занурення в тему та вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію. Ця властивість забезпечує якісно новий рівень засвоєння матеріалу через механізм миттєвого зворотного зв'язку, що особливо важливо під час виконання інтерактивних вправ чи тестів. Як зазначає Д.Д. Соломенник, «використання інноваційних технологій та методик навчання урізноманітнить процес вивчення і зробить його не тільки цікавішим, а також надасть можливість учням розпізнавати вивченні ЛО у мовленні носіїв» [17].

Таким чином, мультимедійна інтерактивність перетворює навчання на динамічне дослідження, де візуальний образ, звук і текст об'єднуються в гнучку систему, що адаптується до пізнавальних потреб ліцеїста та стимулює його інтелектуальну залученість. Фотографії та відеоматеріали забезпечують зв'язок навчального змісту з реальним світом, створюють ефект присутності та дозволяють моделювати реальні ситуації спілкування. У контексті навчання англійської мови мультимедійні технології дозволяють реалізувати принципи комунікативності та наочності. Зокрема, на сучасному етапі розвитку освіти «автоматизовані системи не завжди здатні об'єктивно оцінити складні, нелінійні

навички. Крім того, перехід до цифри може зменшити особисту взаємодію, що є ключовим фактором мотивації учнів» [9]. Поєднання різних медіакомпонентів сприяє створенню мовленнєвого середовища, наближеного до носіїв мови, що є важливою умовою формування лексичних навичок.

Спираючись на зазначене вище, можемо стверджувати, що мультимедійні технології виступають складним, багатокомпонентним і багатофункціональним педагогічним явищем, основою якого є цілісна інтеграція текстових, аудіальних, візуальних та відео-елементів у межах єдиного освітнього середовища. Таке поєднання різних каналів подання інформації забезпечує комплексний вплив на сприйняття навчального матеріалу, сприяє кращому розумінню, запам'ятовуванню та практичному використанню мовних одиниць. У шкільному курсі англійської мови застосування мультимедійних технологій створює сприятливі дидактичні умови для формування й удосконалення лексичних навичок учнів, підвищує їхню навчальну мотивацію та активність, а також дозволяє наблизити процес навчання до реальних умов іншомовного спілкування. Водночас використання мультимедіа повністю узгоджується з сучасними тенденціями розвитку іншомовної освіти, орієнтованої на компетентнісний, комунікативний і особистісно зорієнтований підходи.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК

2.1. Характеристика сучасних мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов

Освіта сучасності активно розвиває цифровізацію навчального процесу, що зумовлює широке впровадження мультимедійних технологій у практику викладання іноземних мов. Використання інформаційно-комунікаційних засобів стало невід'ємною складовою організації уроку англійської мови. У цьому контексті мультимедіа розглядаються як складний інтелектуальний ресурс. Як зазначають дослідники «мультимедійні технології, зокрема, відеоматеріали, пропонують безліч можливостей для покращення навчального процесу в галузі іноземних мов. Вони дають змогу створити зручне та ефективне освітнє середовище, де здобувачі освіти всіх рівнів можуть взаємодіяти з мовним матеріалом у різних формах представлення (текст, аудіо, відео тощо)» [18].

Під сучасними мультимедійними технологіями у навчанні іноземних мов доцільно розуміти сукупність програмних і технічних засобів, які забезпечують комплексне використання тексту, аудіо та відео. «На сучасному етапі наукового розвитку методик викладання іноземних мов основним є комунікативний метод і метод проєктів. Застосування комунікативного методу дає змогу здобувачам освіти розвивати комунікативну компетентність, тобто вміння використовувати мову в реальних ситуаціях. Здобувачі освіти вчаться правильно спілкуватися під час безпосереднього контакту» [7]. Завдяки використанню відео-конференцій, інтерактивних платформ(наприклад *Zoom*, *Meet* тощо) та автентичних медіаресурсів, навчання максимально наближається до умов реального іншомовного оточення. Це стимулює учнів не просто до засвоєння окремих лексичних одиниць, а до їхнього активного застосування для розв'язання конкретних комунікативних завдань.

Одним із найбільш поширених видів мультимедійних засобів є електронні презентації. А.В. Лампіг наголошує, «мультимедійні презентації надають можливості здійснювати віртуальну взаємодію користувача з об'єктами або процесами пізнання, які знаходять своє відображення на екрані. Іншими словами, використання мультимедіа-презентацій дозволяє створювати інформаційний і візуальний образ об'єкту, який досліджується, імітувати реальність за допомогою участі в процесах, що відбуваються на екрані. Використання мультимедіа-презентацій дозволяє вчителю зручно й ефективно візуалізувати статичну й динамічну інформацію, самостійно готувати завдання, підбирати навчальний матеріал» [11]. Це сприяє кращому структуруванню знань і тривалій підтримці уваги ліцеїстів.

Важливу роль у навчанні іноземних мов відіграють аудіо- та відеоматеріали. Відео-контент також створює контекст, у якому лексика функціонує природно, що значно полегшує її розуміння й запам'ятовування. Використання ігрових механік у мультимедійному середовищі є важливим, адже «гейміфіковане навчання передбачає активну взаємодію, залучення емоційної сфери та створення ситуацій успіху, що сприяє кращому запам'ятовуванню лексичного матеріалу» [2]. Такий підхід забезпечує не лише наочність, а й глибоку внутрішню залученість учня. Такий підхід дозволяє наблизити навчання до реальних умов іншомовного спілкування.

Суттєве місце серед сучасних технологій займають інтернет-ресурси та онлайн-платформи, які відкривають доступ до великої кількості інтерактивних матеріалів. Визначаючи їх роль, С. Г. Литвинова зауважує: «використання хмаро орієнтованого навчального середовища можна віднести: підвищується активізація навчальної діяльності учнів та мотивація до навчання; спостерігається економія навчального часу — акцент переміщується на відпрацювання навичок, розвитку логічного мислення, пам'яті; є можливість взаємодії з освітніми сервісами, що в цілому підвищують ефективність навчального процесу» [12]. Освітні сайти, електронні словники, вікторини, тести, тренажери, навчальні ігри та мобільні застосунки надають учням можливість самостійно опрацьовувати лексику,

закріплювати знання та здійснювати самоконтроль. Онлайн-сервіси також забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, що сприяє швидкому виявленню та виправленню помилок.

Окрему групу становлять інтерактивні засоби навчання, зокрема інтерактивні дошки, мультимедійні комплекси та цифрові навчальні середовища. Вони дозволяють організовувати колективну роботу, виконувати вправи в ігровій формі, створювати спільні проєкти та забезпечувати активну взаємодію між учнями. Такі форми роботи сприяють розвитку комунікативних умінь, співпраці та відповідальності за результати навчання.

Варто також відзначити зростання ролі мобільних технологій у навчанні іноземних мов. Використання смартфонів і планшетів розширює межі освітнього процесу, дозволяючи навчатися не лише в класі, а й поза його межами. Мобільні додатки для вивчення лексики, онлайн-картки, електронні словники та навчальні ігри забезпечують регулярне повторення матеріалу, що є необхідною умовою формування міцних лексичних навичок. Використання електронних карток (*Flashcards*) із аудіо-супроводом дозволяє учням ефективно працювати над вимовою та значенням нових слів поза класом.. Як зазначають дослідники, такий ігровий підхід є критично важливим, оскільки «Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів. Аналізуючи свої дії та дії партнерів, учасники навчального процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння, тому є сенс говорити про інтерактивні методи не тільки як засіб покращення навчання, але й як засіб посилення виховних впливів» [16]. Для учнів ліцею особливо актуальними є вправи типу «Quiz» (вікторина), що стимулюють дух змагання та сприяють автоматизації лексичних навичок. Разом із тим застосування мультимедійних технологій потребує чіткого методичного планування. Їх використання має бути підпорядковане навчальним цілям, відповідати віковим особливостям учнів і гармонійно поєднуватися з традиційними формами роботи. Лише за таких умов мультимедіа стають

ефективним інструментом підвищення якості навчання, а не формальним доповненням до уроку.

Таким чином, сучасні мультимедійні технології охоплюють широкий спектр цифрових засобів від презентацій і відеоматеріалів до онлайн-платформ і мобільних застосунків, які забезпечують інтерактивність, наочність та індивідуалізацію навчального процесу. Їх раціональне використання у навчанні іноземних мов створює сприятливі умови для формування комунікативної компетентності та ефективного засвоєння лексичного матеріалу учнями ліцею.

2.2. Використання мультимедійних презентацій та Інтернет-ресурсів у процесі формування лексичних навичок ліцеїстів

Активне впровадження цифрових технологій спричиняє оновлення змісту, форм та способів опанування англійської мови. На особливу увагу заслуговує питання формування лексичних умінь, адже саме словниковий запас становить основу розвитку комунікативної спроможності учнів та гарантує успішне виконання всіх різновидів мовленнєвої роботи. У цьому аспекті дієвим інструментом збільшення ефективності навчання є мультимедійні презентації та Інтернет-джерела, які об'єднують потенціал наочності, інтерактивності та доступу до справжнього мовного середовища.

Мультимедійні презентації є одним із найбільш доступних і водночас універсальних інструментів організації роботи з лексичним матеріалом на уроці. Їх використання дозволяє структурувати подання нових слів, забезпечити чітку логіку уроку та поєднати різні канали сприймання інформації. Як зазначають дослідники, «Використання презентацій у навчанні іноземної мови сприяє комунікативно-орієнтованій спрямованості цього навчання. Це в свою чергу значно покращує якість подачі матеріалу та ефективність засвоєння цього матеріалу. Впровадження інформаційних технологій збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення англійської мови з боку учнів і веде до більш тісної співпраці між учителем і учнями» [10]. Це суттєво полегшує семантизацію та подальше відтворення лексики. Особливого значення

мультимедійні презентації набувають на етапі введення нового матеріалу. Використання тематичних зображень та відео-сюжетів дозволяє подати слова в контексті реальних комунікативних ситуацій.

Особливого значення набуває трансформація ролі учня в умовах цифрового навчання від пасивного реципієнта до автономного дослідника. Використання Інтернет-ресурсів дозволяє вийти за межі підручника, надаючи ліцеїстам доступ до автентичного мовного середовища. Сучасна методика підкреслює, що «Отриману інформацію на уроках, учні старшого віку можуть також опрацювати і самостійно, доповнити знаннями, почерпнутими онлайн. В наш час існує безліч навчальних платформ в Інтернеті, до яких здобувачі освіти можуть звернутися для додаткового роз'яснення матеріалу: спеціалізовані сайти, на яких працюють онлайн викладачі, форуми, на яких люди, які вивчають ту ж саму іноземну мову, діляться досвідом, групи в соцмережах, темою яких є вивчення англійської» [1]. Завдяки он-лайн-платформам, таким як *Quizlet* або *Kahoot!*, процес повторення слів стає частиною особистісного досвіду учня, де він може самостійно відстежувати власний прогрес та коригувати навчальну траєкторію. Науковці стверджують, що «характерною особливістю мобільного навчання є постійна комунікація з вчителем, іншими учнями, науковцями, експертами. Обмін даними відбувається за допомогою безпроводного або провідного зв'язку, який одночасно може надати можливість збагачення доступу до навчальних матеріалів, спостережень, досліджень або додаткових розвивальних програм» [12].

Інтерактивний характер Інтернет-інструментів сприяє підвищенню мотивації через елементи гейміфікації та змагальності. Виконання онлайн-вікторин перетворює процес заучування слів на динамічну діяльність. Крім того, робота з автентичними подкастами та блогами дозволяє ознайомлювати учнів із «живою» мовою носіїв, що формує соціокультурну компетентність. Варто зауважити, що «зазвичай, навчальний відеофільм використовується як допоміжний засіб у навчальному процесі. Застосовується, як правило, у тих випадках, коли навчальний матеріал важкий для сприйняття у звичайних умовах занять» [10]. Це не лише збагачує словниковий запас актуальними ідіомами та

фразеологізмами, а й формує соціокультурну компетентність, навчаючи учнів розпізнавати культурні коди та контекстуальні нюанси вживання лексики.

Підсумовуючи вищезгадане, можна стверджувати, що стратегічна комбінація мультимедійних презентацій й інтерактивних Інтернет-ресурсів є вирішальним чинником модернізації процесу формування лексичної компетентності ліцеїстів. Мультимедійна презентація у цьому контексті виступає основою для структурної та когнітивної візуалізації нового матеріалу, тоді як цифрові надбання мережі забезпечують потрібну динаміку, автентичність та персоналізацію навчання. Така синергія технологій дозволяє не лише посилити процес семантизації нових лексичних одиниць, а й створити гнучке, емоційно стимулююче освітнє середовище, де учень перетворюється на дієвого суб'єкта комунікації. Мультимедійна підтримка формування лексичних умінь відповідає глобальним викликам цифровізації освіти та забезпечує сталість знань за рахунок поєднання традиційної методичної плановірності з інноваційним потенціалом веб-технологій. Це створює міцну базу для подальшого поліпшення комунікативних умінь ліцеїстів та їх успішної адаптації до вимог сучасного інформаційного соціуму.

2.3. Переваги, результати та критерії доцільності використання мультимедійних технологій у навчальному процесі

Сучасна іноземна мова – спосіб, яким ми вивчаємо мови, дуже змінюється завдяки цифровим технологіям. Вона трясє нами у тому, що ми дізнаємося, як ми це вивчаємо, і навіть те, що ми вивчили, це дійсно складне питання з навичками слів, Тому що словник – ключ до вміння студента добре спілкуватися і робити все в усіх ситуаціях, коли це відбувається у медіа-презентації, плюс інтернет ресурсів, які дозволяють змішувати об'єктивність, взаємодію та мову з реальним світом, думати про це як про спосіб збільшити рівень навчання.

Мультимедійні презентації є одним із найбільш доступних і водночас універсальних інструментів організації роботи з лексичним матеріалом на уроці. Їх використання дозволяє структурувати подання нових слів, забезпечити чітку логіку уроку та поєднати різні канали сприймання інформації. Поєднання тексту,

зображень, схем, аудіо- та відеофрагментів сприяє створенню наочних асоціацій, що значно полегшує семантизацію лексичних одиниць. Завдяки візуальній підтримці учні швидше встановлюють зв'язок між словом і його значенням, що позитивно впливає на міцність запам'ятовування.

О. Перейма у своєму дослідженні зазначає що, «переваги використання Мультимедійних технологій у навчанні, а саме:

- покращене засвоєння інформації: використання різних мультимедійних елементів допомагає зрозуміти складні концепції та покращити запам'ятовування;
- стимулювання інтересу: мультимедійні матеріали цікавіші для учнів, що сприяє активному навчанню;
- самостійне навчання: мультимедійні ресурси можуть бути використані для самостійного вивчення матеріалу, дослідження та поглиблення знань;
- візуалізація: графіка та відео допомагають наглядно проілюструвати абстрактні концепції, що сприяє легкому розумінню;
- підвищення мотивації: мультимедійні елементи можуть бути використані для створення захопливих завдань та стимулювання творчості учнів;
- спільна робота: мультимедійні технології можуть сприяти співпраці та взаємодії між учнями, навіть віддалено» [14].

Зазначені переваги свідчать про комплексний вплив мультимедійних технологій на навчальний процес, оскільки вони одночасно активізують когнітивну, емоційну та діяльнісну сфери учнів. Це створює сприятливі умови для більш ефективного формування лексичних навичок, адже забезпечує не лише засвоєння матеріалу, а й його практичне використання в вивченні лексики.

Разом із численними перевагами впровадження мультимедійних технологій у навчальний процес існують і певні труднощі, пов'язані з їх ефективним використанням. Однією з важливих проблем є недостатня увага до діагностики результатів застосування сучасних освітніх технологій. У багатьох випадках технологічні засоби використовуються переважно як інструмент візуалізації або подання інформації, проте їх реальний вплив на навчальні результати учнів не

завжди піддається системному аналізу [Згенеровано за допомогою ChatGPT-4, OpenAI, 2026 з подальшою верифікацією автором через джерела: Солошенко-Задніпровська, 2023; Bondarenko & Pasko, 2023].

«Однією з найбільших проблем технологізації освіти є реалізація технологічного процесу без використання діагностичних процедур, що суперечить діагностичності як основному критерію освітніх технологій. Зазвичай в описах освітніх технологій відсутні діагностичні методики для вимірювання результату, його відповідності визначеній меті» [14]. Для подолання зазначеної проблеми доцільним є впровадження системного підходу до оцінювання ефективності використання мультимедійних технологій у навчальному процесі. Насамперед важливо розробити чіткі критерії та показники, які дозволять об'єктивно визначати рівень сформованості лексичних навичок учнів. До таких критеріїв можна віднести рівень засвоєння лексичних одиниць, здатність використовувати їх у мовленнєвих ситуаціях, а також ступінь сформованості комунікативних умінь. «Незважаючи на прогрес в інформатизації освіти, використання комп'ютерних програм для діагностики виховних якостей школярів є поодиноким явищем. Варто також зауважити, що розроблені освітні технології недостатньо спрямовані на формування в особистості вмінь вирішувати професійні і життєві проблеми, досягати успіху в тій діяльності, яка відповідає нахилам і потребам» [14].

Таким чином, застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі є дієвим інструментом формування лексичних умінь учнів, оскільки надає багатоканальне сприйняття відомостей, збільшує спонукання та збуджує пізнавальну активність. Їхні переваги полягають у здатності комбінувати різні формати подання матеріалу, персоналізації навчання, зростання незалежності та улаштування інтерактивної комунікації. Водночас, результативність вживання мультимедіа суттєво залежить від наявності виразних критеріїв оцінки наслідків навчання та педагогічно обґрунтованої схеми їхнього залучення. Впровадження налагодженого контролю, окреслення критеріїв розвитку лексичних умінь та

зв'язування мультимедійних інструментів із звичними прийомами навчання гарантує їхню навчальну доцільність.

ВИСНОВКИ

Сьогодні освіта стрімко змінюється завдяки цифровій епосі, й це вимагає від учителя зовсім інших підходів до того, як допомогти учням профільних класів добре засвоїти іноземні слова. Ми виявили, що вміння користуватися лексикою - це фундамент для спілкування, але, на жаль, традиційні методи часто призводять до того, що дітям стає нудно, і їм важко запам'ятовувати нові слова. Саме тут на допомогу приходять мультимедійні технології. Оскільки освіта стрімко рухається в цифровий світ, а методи викладання постійно оновлюються, в нашому дослідженні було розібрано, як саме можна використовувати різні мультимедійні засоби на уроках англійської мови. Під час проведення дослідження було приділено увагу як мультимедійні технології допомагають ліцеїстам краще запам'ятовувати англійські слова, робить навчання живішим та заохочувати їх з ентузіазмом вивчати нову іноземну лексику.

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування та аналіз особливостей використання мультимедійних засобів навчання як ефективного інструменту вдосконалення лексичних навичок учнів ліцею на уроках англійської мови. Проведене дослідження дозволило узагальнити основні результати та сформулювати підсумкові положення відповідно до поставлених завдань.

Перший розділ, був присвячений ґрунтовному аналізу теоретичних засад цифровізації освітнього процесу. Далі, в ході дослідження, було підкреслено, що класичні методичні підходи, такі як перекладний та контекстуально-ситуативний, у сучасних умовах вимагають суттєвого доповнення та збагачення за допомогою інноваційних мультимедійних технологій. Це є критично важливим для подолання викликів, пов'язаних із низькою мотивацією здобувачів освіти та неефективним механічним заучуванням лексичних одиниць. Зрештою, було визначено, що сутність мультимедійних засобів полягає у поєднанні різноманітних інформаційних форматів: тексту, аудіо, графічних зображень та відеоряду. Таке багатокomпонентне поєднання забезпечує багатоканальне сприйняття навчальної інформації, що, у свою чергу значно активізує пізнавальну діяльність ліцеїстів.

У другій частині нашої роботи ми зосередилися на тому, як саме можна використовувати мультимедійні технології на практиці. Виявилося, що мультимедійні презентації та інтернет-ресурси дуже допомагають упорядкувати нові слова, зробити їх зрозумілими та цікавими для учнів. Глибше занурившись у тему, ми побачили, що онлайн-платформи та ігрові додатки чудово тренують словникові навички до автоматизму і допомагають учням почуватися впевненіше, знімаючи страх перед помилками. Було проаналізовано плюси та мінуси використання цифрових інструментів у навчанні. Серед головних переваг ми виділили те, що уроки стають динамічнішими, учні активніше беруть участь, і є можливість підлаштувати навчання під кожного. Однак, звичайно, є й мінуси: наприклад, ризик, що яскраві зображення затьмарять саму суть матеріалу, можливі технічні проблеми, а також потреба, щоб учитель добре розумівся на технологіях. Це важливо, аби мультимедіа справді допомагали розвивати мовлення, а не відволікали від нього.

Результати дослідження свідчать, що систематичне впровадження мультимедійних засобів, це справді ефективний та логічний крок для того, щоб учні ліцею краще засвоювали лексику. Це не лише полегшує розуміння складного мовного матеріалу, а й допомагає перетворити англійську на дієвий помічник у майбутньому професійному житті молоді. Практична цінність цієї роботи полягає в тому, що запропоновані нами методичні поради можна легко інтегрувати в освітній процес загальноосвітніх закладів. Це допоможе значно підвищити якість викладання іноземних мов, відповідаючи потребам сучасного світу.

Отже, можна стверджувати, що активне використання мультимедійних інструментів у ліцеї, це дуже педагогічно обґрунтовану стратегію. Воно робить навчання живим, захопливим і наочним, що справді допомагає учням значно краще опановувати нові слова та вирази, і водночас готує їх до життя в сучасному цифровому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук Ю.О. Використання мультимедійних презентацій як засобу формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в 10-му класі: дипломна робота магістра : 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська)) / Ю.О. Андрійчук; Хмельниц. Нац. Ун-т. Хмельницький, 2022. 102 с
2. Бабієнко В. Гейміфікація як засіб формування лексичних навичок засобами мультимедійних технологій // Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі. Херсон-Хмельницький, Україна, 16–17 квіт. 2026.
3. Бориско Н., Бігич О., Борецька Г.Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / ред. С. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Білецька І. О. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ДОСВІД США. Перспективи та інновації науки. 2022. Т. 10, вип. 15 : Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». С. 34–49.
5. Горячий С.С. Використання інтерактивних технологій для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови : кваліфікаційна робота студента факультету іноземних мов групи АЗЛм-22 / С.С. Горячий ; наук. Керівник Л. П. Гапоненко. Кривий Ріг, 2023. 77 с.
6. Григорова Т.А. Переваги і недоліки мультимедіа у навчальному процесі / Youth, education and science through today's challenges. 2024. С. 221-224.
7. Григошкіна, Я.В., Яненко, І.В., & Янишин, О.К. (2023). Сучасні технології викладання іноземних мов: аналіз технологій для забезпечення ефективної індивідуальної освіти. Академічні візії, (21). Вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/449>
8. Даценко В. О. Методика використання ІТ технологій у навчанні англійської мови в середній школі : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) / наук. Керівник А.А. Семенюк; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 107 с.

9. Донченко, Олена Юріївна (2025) Організація освітнього середовища закладу загальної середньої освіти з використанням цифрових технологій [Кваліфікаційні роботи здобувачів] Другий (магістерський). Шифр академічної групи: УЗОм-1-24-1.4з. Дата захисту: 15.12.2025, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.
10. Залюбівська Ірина Ярославівна. Використання Інтернет-ресурсів у навчанні лексики на уроках англійської мови у старшій школі : дипломна робота / І.Я. Залюбівська; Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2018. 91 с
11. Лампіга А. Мультимедійні засоби навчання. Творча майстерня вчителя. 16.01.2013. URL: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/63> (дата звернення: 05.02.2026).
12. Литвинова, С.Г. (2014) Хмаро орієнтоване навчальне середовище, віртуалізація, мобільність — основні напрямки розвитку загальної середньої освіти XXI століття Педагогіка вищої та середньої школи (40). стор. 206-213. ISSN 2304-4470
13. Морозов М.А. Використання англомовних мультимедійних засобів навчання для формування лексичної компетентності учнів старших класів ЗЗСО : кваліфікаційна робота студента факультету іноземних мов групи АЗЛм-24 / М.А. Морозов; наук. Керівник О.В. Гладка. Кривий Ріг, 2025. 76 с.
14. Перейма О. Використання мультимедійних технологій як засобу підвищення мотивації до вивчення англійської мови учнів старших класів : дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти : спец. 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) / О.Перейма; ХГПА. Хмельницький: ХГПА, 2023. 99 с
15. Прихідько А.О., Петрушова Н.В. Організація викладачем англійської мови навчання за допомогою освітніх веб-ресурсів та хмарних технологій / Youth, education and science through today's challenges. 2024. С. 235-239

16. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти [Текст] : П78 Зб.наук. праць /за ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О.Г. РОМАНОВСЬКОГО. Вип. 34-35 (38-39). Харків : НТУ “ХПІ”, 2013. 296 с.
17. Соломенник Д.Д. Методика формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів основної школи з використанням мультимедійних засобів : курсова робота з методики навчання англійської мови / Д.Д. Соломенник ; наук. Кер. Г.Е. Борецька; Київ. Нац. Лінгв. Ун-т. К., 2023. 35 с.
18. Солошенко-Задніпровська Н.К. Роль мультимедійних технологій у покращенні процесу навчання іноземної мови / Н.К. Солошенко-Задніпровська // Інформаційні технології в освіті та науці : зб. Наук. Пр. III Міжнар. Наук.-практ. Конф. Мелітополь ; Запоріжжя : ФОП Однорог Т.В., 2023. Вип. 13. С. 390–394.
19. Трофаїла Н.Д. Методика навчання дітей англійської мови: теоретичний аспект. Умань : Візаві, 2024. 214 с.
20. Bondarenko, N., & Pasko, O. (2023). Application of multimedia technologies in the educational process of higher education institutions in the conditions of war and modern geopolitical challenges. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, 1(1), 156-170. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.10>
21. Herasymenko O. Creation of modern innovative space of school education. Scientific research in modern conditions of instability: Directions, problems, implementation of interactive technologies in educational institutions: theory and practice. / Braslavskа O.V., Gerasimenko O.V., Ozerova L.A., Pashchenko M., Rozhi I. Et Al. 2023. С. 209.